

Harcoljunk az emberi életet biztosító erdőkért!

Jó lenne, ha az „Erdészeti Lapok” 2003. áprilisi és májusi számában rögzített események minden erdészt nyilatkozatra kényszerítenének.

Dr. Papp Tivadar „Harmadik oldal” c. sorai rövid feltárása az erdő megítélésének. „Nincs erdészeti politikánk!” Hiányzik a nagy feladatokat megoldó erdészeti miniszter. „Nincs jelentősége az erdész által is megalkotott stabil életközösségnek. Kiderül, hogy az erdő már nem képes annyi ember ellátására. Valakik feleslegessé válnak. Természetesen az erdészek, az alkotók!” Arat az elhibázott filozófia. *Környezet- és természetvédő társadalmi szervezetek 13. Orsz. találkozója, Szombathely* – egyetlen témája az erdő kerülgetése. Olybá tűnik, csak ez a környezeti gond a favorit. *Haraszthy László, a KvVM Természetvédelmi Hivatal elnöke* bevezetőjében megadja az alaphangot. Közli, hogy Magyarországon 85%-nyi volt az erdőszűcs. Aztán az I. világháború befejeztével 10%-os mélypontra csökkent az erdőterületünk. Nem mondta, hogy a trianoni diktátumban a nagyhatalmak torz döntése elvette országunk 2/3 részét, százados erdők hosszú nagy sorát és megmaradt az ország sivatagosodó közepe, az Alföld.

Az erdész saját erejéből, verejtékéből elkezdte az Alföld fásítását, mert tudta, mit jelent a fás terület a természet védelme szempontjából. Azóta folyamatosan növekszik a 10%, de „a természetvédelem nézőpontjából szemlélve, bizony a növekményt elsősorban az ültetvénytérítéssel érték el.” Természetes felújítással kellett volna megoldani? Közli továbbá, hogy 350 ezer ha külön jogszabállyal védett. Ezt elsősorban a létrehozójától, az erdészektől kell védeni? Az 50 ezer fokozottan védett területen gazdálkodni nem lehet! Ott semminemű emberi, főleg erdészi beavatkozást nem végeznek? Vagy ha igen, az nem gazdálkodás a természettel? Néhány éve még felvetette, hogy „miért nem oldják meg a felmerült problémákat a minisztériumok?” – Azért nem, Elnök úr, mert nincs meg rá a felhatalmazásuk és hiányosak a szükséges ismereteik, nincs erdőstratégiájuk! Az agráriumból kikerülő több száz ezer hektárból erdősítésre is kerül,

„melynek semmiféle rentabilitása nincs és nem is lesz. Miközben más helyeken bükkösöket lehetne telepíteni...” Ez utóbbi a bükk őshonossága miatt nem ültetvény, hanem erdő? A feladat végrehajtásába be kell vonni a magántulajdont és a tőkét. Az pedig követeli a hasznát. A bajt abban látom, hogy a természetvédelem még gyermekcipőben jár, bár vannak hangos hirdetői. Az erdőt, mint egységes egészet, az LIII., LIV., IV. törvényekkel felszabdalták. Világossá kell tenni, hogy mit akar a természetvédelem. Az erdő immateriális és materiális tényezőinek maximális, tartamos kielégítését! S ebben iránymutató lehet az erdész évszázadosnál több szakmai tapasztalata. „Az rt.-k nagy része a létért küzd”, nem tudja magát a gazdálkodásból fenntartani. A természetvédelem fenntartja magát, vagy tartja a pénzeszsákot az erdő létéből fakadó tevékenységének hangoztatásához? Az EU is közbeszól a versenysemlegesítések és egyéb csavaros kívánságokkal. Annál is inkább összhangot kellene teremteni a szakmában. Milyen jó is lenne, ha az ez irányú gondokat 1 km műút építésének költségével évente rendbe lehetne tenni. Ez nem megoldás, de még az a pénz sincs.

Pethő József szólásában a gyakorlati oldalról megvilágítja az erdővel kapcsolatos zűrzavar helyzetét. Az elmúlt évtizedek tulajdonváltásai sok zavar forrása volt. 1990-ben ismét új helyzet állt elő. A piacgazdaság keretében rt.-i gazdálkodás alapján kezdjük a továbblépést. Ez az indulás nem a nyugati természetes fejlődés folytatásának útja. Az erdő nélkülözhetetlen éltető eleme az emberiségnek. Azzal gazdálkodni kell, tehát – „aki a természetvédőt erdőkezelési szereppel is fel akarja ruházni – téves úton jár.”

Ki kell hangsúlyozni az erdőnek mint összetett életközösségnek az emberre gyakorolt életbiztosítási alapját, de szükség van a fára is (a magyar lakosságnak évi 10 millió m³-re). Az erdővel tehát az erdő egyensúlyát fenntartva kell gazdálkodni, melynek nem lehet más főszereplője, mint az erdész. Itt állunk igazi vezéregyéniség nélkül évszázados tapasztalatok birtokában. Politikai oldalról döntő lenne megfele-

lő erdészvezetőt a jövő stratégiai helyére állítani. A természetvédelem korlátozásait mintegy 1,5 milliárd forint segítséssel lehetne egalizálni, mondá a h. államtitkár.

„Úgy kell szolgálni a jelent, hogy ne kompromittáljuk a jövőt” – fejezte be beszédét *Pethő József*.

Haraszthy úr magánemberként válaszol, „...nem olyan nagy baj az, hogy nincsenek olyan nagy emberek. Volt a történelemben egypár, s milyen galibát csináltak!” De maradandót alkotók is voltak, s az erdészek ilyet akarnak.

Haraszthy úr egyetért azzal, hogy az erdőt az erdészekre kell bízni. De szerte az erdőstratégia és az erdőkezelés külön fogalmak. „A stratégia számtalan szakterületet igényel, az erdőben folytatott tevékenység pedig erdész szakembert igényel.” Uram, mondjon egy stratégiai területet, amelyet az erdőmérnök – tanulmányait kiegészítve környezetvédelmi tanulmányokkal – nem tud megoldani. Sértő, hogy leértékeli az erdőben folytatott tevékenységet – mert az csak „erdész szakembert igényel”. Szerintem az erdő érdekében végzett bármilyen munka az erdőstratégia része, így a természetvédelem is. „Sajnálattal, mondhatnám minősíthetetlen, hogy az erdőügynek nincs államtitkára.” Ezen véleményével az erdészek egyetértenek. Mások a természetvédelmi vagyongazdálkodási prioritások – mondta a válaszadó. Ez igaz így, de a prioritás az erdész számára is minden erdő részben más és más, de az erdei összetett életközösségnek a javát hivatott szolgálni.

Borkó Károly országgyűlési képviselő kérdésére adott miniszteri válaszok is a témához kapcsolódnak.

Dr. Németh Imre miniszter válasza a – K-2705 sz. kérdésre: felsorolja a vonatkozó törvényi lehetőségeket, melynek vége: „Sajnos az ideai szűkös pénzügyi forrás (kevesebb a tervezettnél, de még az elmúlt évinél is) a megnövekedett folyamatban lévő erdőtelepítési állomány adta determináció következményeként is az igénynél jóval kevesebb új erdőtelepítés elkezdését teszi lehetővé.” Az EU „csatlakozás után a pénzügyi források *remélhetőleg* lehetővé teszik a mezőgazdasági

szerkezet-átalakítás megvalósítását elősegítő erdőtelepítési program végrehajtását.”

Alapozhat az erdész az elmondottakra? – K-2704 sz. kérdésre:

Az NFSZ „hatáskör hiánya miatt jelenleg nincs abban a helyzetben, hogy ...megfelelő segítséget tudjon nyújtani”. Amíg a jogi probléma fennáll, „az érintettek forduljanak bizalommal az adott terület szerint illetékes természetvédelmi hatósághoz.”

Tisztelt Miniszter úr! Az Ön válaszai konkrétak, de gátolják az erdészeti célkitűzés megvalósulását, és a végső értékelésnél hátrányt jelentenek. Önre az agrárium nehéz sorsozata nehezedik, sertés-, tej-, fagykárók, borexport, juhá-

szat, bizonyos termékek exportja stb., nem tartaná könnyítésnek, ha a közgazdaságilag eltérő szemléletet követelő erdővel kapcsolatos feladatok végzésére megfontolná javaslatát egy új minisztérium felállítására, amely az erdészeti feladatokat látná el.

Dr. Kóródi Mária miniszter válasza:
– a K-2703 sz. kérdésre:

„Az erdőtelepítés és a fásítás szabályozásáért, központi irányításáért, költségvetési támogatásáért az FVM a felelős. ...idén mintegy 9 ezer hektár első kivitelű erdőtelepítés teljesítése várható”, mely pályázati rendszer keretében valósul meg. A „100 millió fa” program végrehajtása tekintetében a legfontosabb szempont nem az időarányosság,

hanem a kellően megalapozott pályázatok támogatása, zárta válaszát a miniszter.

Kérdésem: a kellően megalapozott válaszokat a pályázatokra a végrehajtás ideje előtt néhány évvel hagyják jóvá? A jelzett 9 ezer hektár első kivitel érintett vagy eredményes területet jelent?

A nehezebb munka a pótlás, ápolás, védelem, ápoló vágások.

Végül, akik az erdő kézbentartásáért a felvetettek szerint velem is hasonlóan aggódnak – akik elfogadják tegezõ megszólításom –, nyilvánítsatok véleményyt.

Dr. Sipos Árpád

okl. erdőmérnök
környezetv. és tájr. szakmérnök

Homokfásítás Dániában

A dániai homokfásítás abban különbözik a hazánkbeltől, hogy ott a tenger szállította a homokot az ország nagyobb részét kitevő Jütland félsziget partjaira, nem pedig folyami eredetű homokról van szó. Ezt azért is hangsúlyoznunk kell, mert a tengeri eredetű homok magas konyhasótartalommal is rendelkezik. Termőhelyi adottságain az sem javít, hogy az évi csapadék 6–700 mm, de a tenger felől fújó szél erősen szárítja. A relatív páratartalom viszont magasabb, ezért nálunk szóba se jöhetõ fajokkal is számolhatnak.

A homokfásítás Dániában elsősorban dűnefásítás, a szél mozgatta dűnék megállítása a cél. A feladat megoldásában fontos helyet kap a tarackképzése révén kiváló kötőképességű *Ammophila arenaria* nevű fűféle, ezt egészítik ki fák ültetésével. A feladat megoldására külön szervezetet hívtak életre, ez az Állami Dűne-Szolgálat (hasonló, mint a nálunk a II. világháború után működött ETÁLL volt).

Az erdőtelepítéseket az alábbiak indokolják: 1. a mozgó homok megállítása, 2. tüzelőanyag előállítása lakossági szükségletre, 3. faanyag termesztése ugyancsak lakossági szükségletre, 4. a tenger felől érkező és mezőgazdaságot veszélyeztető hideg kódáramlatok megállítása, 5. az országban uralkodó munkanélküliség javítása.

A feladatot nehezíti a durva szemű, rossz víztartó képességű kvarchomok jelenléte. Kedvezőbb az, ha a szélfújás agyagos réteget terít be homokkal, vagy ahol elérhető gyökérközelben talajvíz van.

Az erdőtelepítésre elsősorban fenyőféléket használnak. Eleinte 50 000 db/ha mennyiségű csemetével próbálkoztak, ma már elégnék találják a ha-kénti 6000 db-ot is. Fő fafaj a feketefenyő, a törpefenyő (*Pinus montana*) és az erdeifenyő. A feketefenyő az első 15 évben ígéretesen nő, de akkor gombabetegség lepi meg, ezért váltották fel a törpefenyővel. Ennek ugyan számottevő növedéke nincs, mert inkább cserje-, mint faméretű, de a homokkötésben igen hasznos. A legjobb termőhelyekre erdeifenyőt, szitkafenyőt, szürke lucot (*Picea glauca*) és csavarttűjű fenyőt (*Pinus contorta*) ültetnek. A Pinus-féléket azonban lombrágó hernyók lep-ték el. Hasonlóan kudarcot vallottak a szitkafenyővel is, mert vízigényét nem tudták kielégíteni. A csavarttűs fenyő egyes származásai jól teljesítenek, ez felhívja a figyelmet a megfelelő száрма-

zások kísérleti kiválasztására. A törpefenyő előerdőként is jól vizsgázott, védelmében sikeresebb volt az erdőtelepítés. A fő veszélyt jelentő dűnék mögötti területen a mi szemünkkel nézve nagyon igényes jegenyefenyő is jól nő.

Lombos fafaj nem áll rendelkezésre. Ha mégis ültetnek, a kirándulók esztétikai igényét szolgálják és a fenyőket sújtó tűzveszély elhárítására teszik. A nyír és éger jöhet számításba ott, ahol közeli talajvíz van. A fafajválaszték szélesítéséhez külföldön keresnek megfelelő választékot.

Összefoglalóan csak annyit, hogy az állami kezelésben álló 45 000 hektárnyi homokdűnés területből már 32 000 ha-t sikerült erdőtelepítéssel hasznossá tenni.

(Forrás: Poul Thaarup: Sand fixation in dune areas in Jutland)

(Ref. Dr. Szodfridt István)

